

EÖTVÖS JÓZSEF LEVELE KAZINCZY GÁBORHOZ

Eötvös Józsefnek eddig egyetlen levele ismeretes Kazinczy Gáborhoz.¹ Másutt – Szalay Lászlónak küldött levelében 1851-ben – emlegeti Kazinczy Gábort Szemere Pál *Dyithiramb* c. művével kapcsolatban: „itt a szó legszorosabb értelmében Kazinczy Gáboron kívül nem találkozott senki, ki akár az egész, akár 8 sornál többet egyhuzomban értett volna, az öreg Pál azonban Gábor Commentariusát nem fogadja el, s azt állítja, hogy a legvilágosabb dolgokat sem fogta fel helyesen, és úgy szól munkájáról: *sicut coecus de colore.*”²

Magántulajdonban van az alábbi levél, amely szintén Szemere Pállal kapcsolatos. Eötvös rábeszéli Kazinczy Gábort, hogy vállalja az emlékbeszédet az Akadémián Szemere Pál felett. A személy azonosítható, mert az Akadémia 1864 januárjában tartott közgyűlésén Kazinczy Gábor mondta el a Szemere-emlékbeszédet.³

A levél szövege így hangzik:

Pest 14/12 863

Kedves barátom!

Tegnapelőtt tartotta a választmány, mely a t.t.⁴ nyilvános ülésének programjával bízott meg, ülését. Több esztendeje, hogy a választmánynak elnöke vagyok, s kevés örömet találtam eddig tanácskozásaiban, melyeknél csak szegénységünk tűnik fel, de tegnap előtt jó kedvben hagytam el elnöki székemet. Toldy azon örvendetes hírel lepett meg, hogy Szemere Pál parentatioját talán magára vállalod, s ámbár⁵ a hivatalos levél, melyben a választmány erre felkér, addig valószínűleg kezed között lesz, nem tartod talán szerénytelenségnek, ha e kérést saját nevemben ismétlem. Hogy közüléseink érdekessége szívemen fekszik, az természetes s már ezen szempontból mindent el kellene követnem, hogy szónoklatodat biztosítsam, de megvallom őszintén, ez esetben az Academia érdeke másodrendű, s a főök, mely kérésre indít, kedves agg barátom emléke. Ha van ebbe, ki arra érdemes, hogy érdemei Akademiánkban méltón kiemeltessenek, az Ő, ki saját érdemeiről maga soha nem szólt, s ha van valaki, ki ezt a tárgyhoz méltóan teheti meg, Te vagy, tisztelt barátom! Az öreg Pál azok közé tartozott, kiket csak az ismert, ki őt szereté, s Te azok közé tartoztál. – Szívesen írnék többet, de az aranyér ismét hólyagomra vetette magát, s kínok között írok minden sort. Nagy örömet hallottam, hogy jobban érzed magadat, míg eljössz, talán én is jobban leszek s ámbár kevés örvendetes tárgyat tudok, miről magyar emberek egymással szólhatnak, de azért a találkozás mégis jól esik. – Mond tiszteletemet Vladárné ő nagyságának⁶

híved
Eötvös

*

A levél két folióból áll. A szöveg három lapra terjed. Fotóját Dr. Csillag István sebész, kandidátus szívességének köszönöm.

¹ Eötvös József: *Levelek*. Kiadta OLVÁNYI Ambrus. Bp., 1976. 332–333. 151. szám. Hiányzik a gyűjteményből Eötvös levele Bloch (Ballagi) Mórhoz, amelyet én adtam ki: *Református Egyház*. VII. 1955. 520.

² Uo. 219. 8. szám.

³ BpSz. XIX. 1864. 158–178.

⁴ Tudós társaság.

⁵ Előbb „miután” állt, de kihúzta.

⁶ Talán Vladár Károly földbirtokos és ügyvéd özvegye. Szinyei. XIV. 1302. A családról terjedelmes művet adott ki BRÁZ Béla: *A nagycepcsenyi és muthnai Vladár család története és leszármazása*. Turócszentmárton, 1907.